

**KIUSAMISVABA
KOOL**

**HEATEO
MÖJUFOND**

KÜSK
KÜSK

**Uuskasutus-
keskus** ASJADE UUS ELU

PRISMA

KiVa meeskond meie koolis

Igas koolis on tööühm – KiVa meeskond, mis koosneb vähemalt kolmest õpetajast või muust koolipersonali liikmest.

- **Anne Kloren**
- **Heidy Siirak**
- **Eleri Viikmäe-Tomp**
- **Helen Valdma**
- **Kristlin Kask**

KiVa programm

- Tõenduspõhine programm kiusamise ennetamiseks ja vähendamiseks.
- Välja töötatud Soomes, Turu Ülikoolis Soome haridus- ja kultuuriministeeriumi rahastusel.
- Praegu edukalt kasutuses veel Hollandis, Itaalias, Walesis, Uus-Meremaal jne

- KiVa ei ole mööduv „projekt“, vaid püsiv tegutsemisviis kiusamise ennetamiseks ja lõpetamiseks.

Mis on kiusamine?

- Kahjustav käitumine või alandav kohtlemine, mis on
 - tahtlik,
 - korduv,
 - suunatud kaitsetu või vähem tugeva isiku vastu.

Mis ei ole kiusamine?

- Kiusamine ei ole
 - konflikt
 - vaidlus
 - kaklus
- Pigem on kiusamine rõhuva suhte väljendus; võimu ja tugevuse kuritarvitamine.
- Keskmiselt 10% koolilastest üle maailma kannatavad süstemaatilise kiusamise all, Eestis ligi 20%.

Kiusamise vormid

- Kõige sagedasem on **sõnaline kiusamine**: narrimine, avalik naeruvääristamine.
- **Kaudne kiusamine** sisaldab näiteks sellist käitumist nagu grupist välja tõrjumine või kellegi kohta inetute juttude levitamine.
- **Füüsiline kiusamine** on näiteks tõukamine, löömine, füüsiline vägivald.
- **Küberkiusamine** on üsna uus kiusamise vorm, mis toimub arvuti ja telefoni teel.

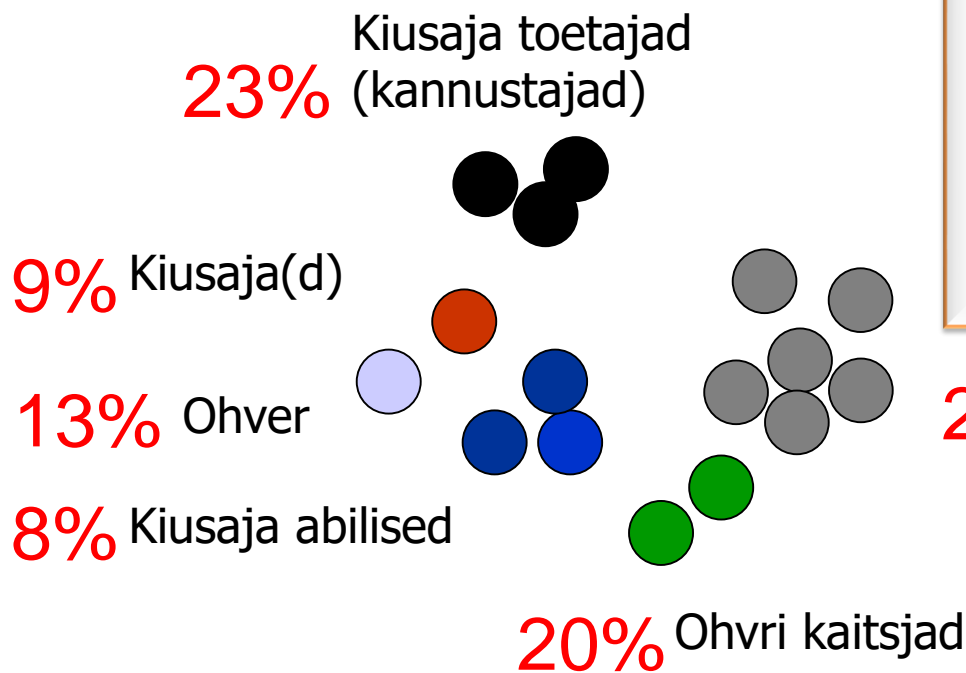
Kiusamine ei puuduta ainult kiusajaid ja ohvreid

- Enamiku kiusamisjuhtumite korral on olukorra juures ka kaaslaste grupp.
- Pealtnägijate reageeringud kiusamisele on kriitilise tähtsusega. See mõjutab:
 - kuidas kiusatud laps end tunneb;
 - kuidas kiusamise olukord edasi läheb;
 - kui kaua kiusamine kestab.

Grupi olulisus

- Rollid kiusamise olukorras (Salmivalli et al, 1996)
- Mida teised õpilased teevad, kui kedagi kiusatakse?

20 õpilasega klassis:

2 ohvrit
2 kiusajat
1-2 kiusaja abilit
4 kannustajat
5-6 vaikivat heakskiitjat
4 ohvri kaitsjat

27% Vaikivad heakskiitjad

Kiusamine ja grupp

- Enamik lapsi ei kiida kiusamist heaks, kuid paljud siiski järgivad kiusaja käitumist, naeravad või vaikivad.
- Kiusamisega seotud grupinormid määravad sageli, et ohvri sõber olla ei ole lubatud, teda ei peaks aktsepteerima.

- On oluline, et kõik õpilased mõistavad, et nemad saavad olukorda muuta!
- **“Kõik koos lõpetame kiusamise!”**

See on KiVa programmi peamine idee!

KiVa programmi eesmärgid

- Kiusamise vähendamine
- Kiusamisjuhtumite ennetamine
- Kiusamise põhjustatud negatiivsete mõjude minimeerimine

Mida KiVa programmis osalemine tähendab?

- Ennetavad tegevused
 - Rakenduvad kõigile õpilastele koolis.
- Märgatud kiusamisjuhtumitesse sekkumine
 - Puudutab õpilasi, kes on kiusamises osalenud.

Ennetavad (universaalsed) tegevused: KiVa tunnid õpilastele

- Viiakse läbi 1. - 3. kooliastmes (ehk 1.-9. kl).
- 1.-2. kooliastmes 10 tundi (igaüks sisaldab kahte 45-minutilist tundi) kiusamisest, toimuvad kogu kooliaasta jooksul.
- 3. kooliastmes 5 teemat, maht paindlikum
- Teemad: teiste lugupidav kohtlemine, erinevuste aktsepteerimine, tunnete mõistmine ja reguleerimine, kiusamise äratundmine, konstruktiivne käitumine kiusamist märgates või kiusamise all kannatades.

Arutelud, õppimine tegevuse kaudu, lühifilmid, ülesanded ...

Tunnid õpilastele

- Tundide eesmärgid:
 - Kujundada arusaamine grupi olulisusest kiusamises.
 - Suurendada empaatiat ohvrite suhtes.
 - Õppida oskusi ohvri toetamiseks ja vastutuse võtmiseks, et mitte lubada kiusamist oma klassis;
 - Heade suhtete ja meie-tunde kujundamine klassis.

Kiusamisesse sekkumine

- Kui koolis märgatakse oletatavat kiusamist, siis
 - täiskasvanu, kes sellest esimesena teada sai, hindab, kas tegemist on kiusamisega, ja annab siis vajadusel juhtumi edasi KiVa-meeskonnale.
 - KiVa meeskonna liikmed:
 - räägivad olukorrast kiusatud õpilasega;
 - arutavad juhtunut kiusamises osalenud õpilastega;
 - viivad lastega läbi järelvestlusi.
 - Klassjuhataja:
 - vestleb mitme ohvri klassikaaslasega, et julgustada neid ohvrit toetama.

Koostöö lapsevanematega

- KiVa meeskonna liikmed informeerivad lapsevanemaid juhtumitest, millega nad tegelevad.
- Vajadusel kutsutakse lapsevanemad juhtumi arutamiseks kooli, kuid see ei ole tavapärane protseduur.
 - Õpilastele antakse esmalt võimalus ise oma käitumist muuta.

KiVa meeskondade läbiviidud sekkumisvestlused on tõhusad

- Soomes programmi katsetamisel tundis **98%** ohvritest, et nende olukord muutus pärast KiVa vestlusi paremaks.

Juhend lapsevanematele

- Miniõpik lapsevanematele on saadaval KiVa kodulehel:
<https://eesti.kivaprogram.net>

- Teave kiusamise kohta.
- Teave selle kohta, kuidas vanemad saavad aidata kiusamist vähendada ja toetada oma kiusamise all kannatavat last.

Kas KiVa-l on soovitud mõju?

- Turu Ülikoolis Soomes on läbi viidud mõju-uuringud katsetamise perioodil (2007-2009) ja üleriigilisel laienemisel (alates 2009. aastast).
- Katseuuringud Hollandis, Walesis, Itaalias, Eestis

On selged tõendid, et **programm vähendab kiusamise ja selle all kannatamise sagedust.**

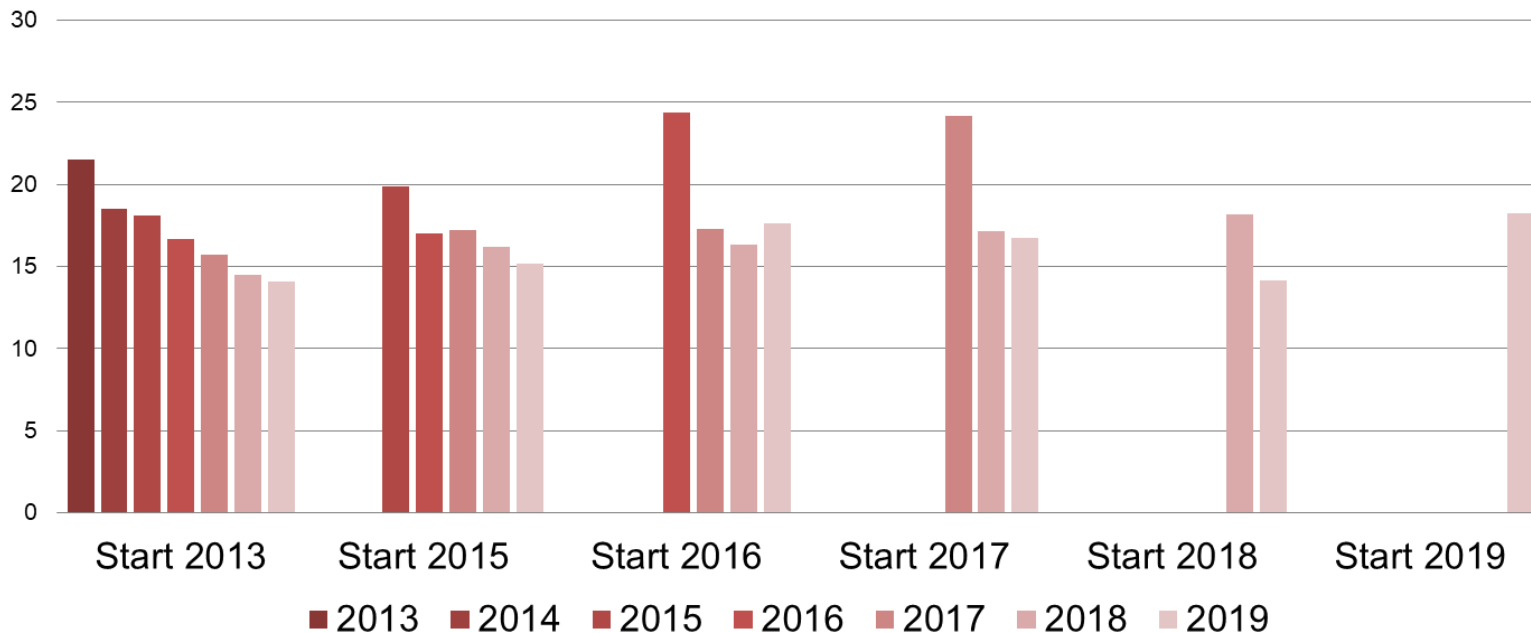

Õpilasküsitlus 2019. a kevadel

Vastas 18 703 õpilast 88 koolist ja õppekohast
(78% EHISEs toodud õpilaste koguarvust, kooliti oli vastajate
protsent vahemikus 58-100%).

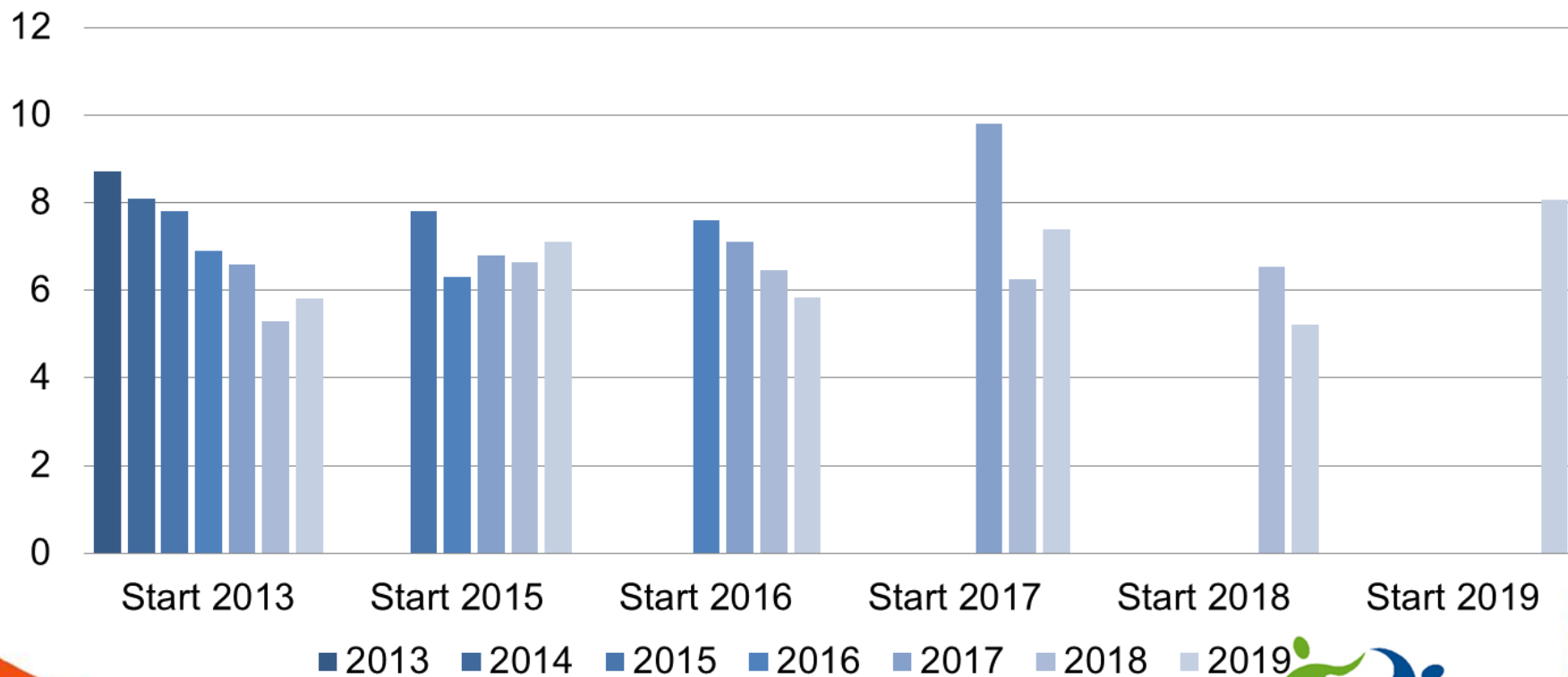
Kiusamise all kannatavate õpilaste % aastatel 2013-2019 lendude lõikes

Kuigi rohkem räägime ohvrite osakaalu langusest, siis sarnased langusetrendid on nähtavad ka kiusajate osakaaludes/protsentides.

Teisi kiusanud õpilaste % aastatel 2013-2019 lendude lõikes

Kõrvalmõjud?

- KiVa-ga kaasnevad mitmed positiivsed kõrvalmõjud.
- Meeldivam õhkkond klassis
 - *Minu klassis on meeldiv õhkkond.*
 - *Teiste abistamine on minu klassis levinud.*
 - *Mul on selle üle hea meel, et olen oma klassis.*
- Kõrgem õpimotivatsioonitase
 - *Õppimine teeb mind õnnelikuks.*
 - *Ma tahan õppida paljusid asju.*
 - *Ma arvan, et mul läheb koolis hästi.*

Mida saavad lapsevanemad kiusamise vähendamiseks teha?

- Suhtu igasse kiusamisolukorda tõsiselt.
- Tee kooliga koostööd.
 - Teavita kooli kiusamisjuhtumitest.
 - Usalda kooli võimekust probleemi lahendada.
- Arutle oma lapsega kiusamise teemadel isegi siis, kui teda ei kiusata või ta ise ei kiusa teisi.
 - Mida teha, kui märkad kiusamist?
- Julgustame lapsi mitte liituma kiusamisega, vaid toetama ohvrit ja rääkima kiusamisest täiskasvanutele!

